Jednostavni književni oblici kao poticaj dječjoj kreativnosti

Maloča, Margareta

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:350248

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARGARETA MALOČA

JEDNOSTAVNI KNJIŽEVNI OBLICI KAO POTICAJ DJEČJOJ KREATIVNOSTI

Završni rad

Pula, lipanj, 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARGARETA MALOČA

JEDNOSTAVNI KNJIŽEVNI OBLICI KAO POTICAJ DJEČJOJ KREATIVNOSTI

Završni rad

JMBAG: 0303051012, izvanredni student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj

Predmet: Dječja književnost

Znanstveno područje: humanističke znanosti
Znanstveno polje: filologija
Znanstvena grana: teorija i povijest književnosti
Mentor: doc.dr.sc. Kristina Riman

Pula, lipanj, 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana MARGARETA MALOČA, kandidat za stručnog prvostupnika predškolskog odgoja (bacc. praesc. educ.) ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

_____

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Margareta Maloča, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Jednostavni književni oblici kao poticaj dječjoj kreativnosti“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.
Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

_____

SADRŽAJ

1. UVOD 1
2. KNJIŽEVNOST 2
2.1. JEDNOSTAVNI KNJIŽEVNI OBLICI 3
2.2. DJEČJA KNJIŽEVNOST 5
3. KREATIVNOST 9
3.1. ŠTO ČINI KREATIVNOST ? 10
3.2. RAZVOJ KREATIVNOSTI KOD DJECE 11
3.2.1. PREPOZNAVANJE KREATIVNOSTI KOD DJECE 12
3.2.2. OČUVANJE I RAZVOJ KREATIVNOSTI 14
4. EMOCIONALNI RAZVOJ DJECE VRTIĆKE DOBI 16
5. JEDNOSTAVNI KNJIŽEVNI OBLICI U POTICANJU DJEČJE KREATIVNOSTI 18
5.1. VAŽNOST ČITANJA 18
5.2. KADA ZAPOČETI ČITATI DJECI? 21
5.3. PROJEKTI ZA POTICANJE ČITANJA 23
5.4. SLIKOVNICA 24
5.5. BAJKA 26
6. IGRE ZA POTICANJE KREATIVNOSTI 28
7. ZAKLJUČAK 37
LITERATURA 39
SAŽETAK 41
SUMMARY 42

1. UVOD

Književnost je vrsta umjetnosti u kojoj je izražajno sredstvo riječ, dok dječja književnost predstavlja posebni dio književnosti koji obuhvaća djela koja su po tematici i formi prilagođena dječjoj dobi. Upravo u sklopu dječje književnosti često su korišteni jednostavni književni oblici koji, osim u samom razvoju i podučavanju djeteta, uvelike služe i za razvoj kreativnosti. Svako je dijete pojedinac za sebe i prema njemu se tako treba i postaviti. U sklopu takvog razmišljanja, svakom djetetu treba posvetiti pažnju i odabir književnih oblika i literature prilagoditi njegovoj dobi i potrebama. Kada se govori o pojmu kreativnosti, o njegovoj složenosti govori činjenica da danas postoji stotinjak definicija kreativnosti, međutim sve one imaju zajedničku točku i slažu se u tome da kreativnost podrazumijeva stvaranje nečeg novog, do tada nepoznatog, te rješavanje problema na pojedincu svojstven način. Kada se govori o djeci, može se reći kako je svako dijete kreativno na svoj način. Neka djeca već od najmlađe dobi pokazuju znakove iznimno kreativnog pojedinca. U razvoju kreativnosti, sprječavanju pada te njegovanju verbalne kreativnosti, veliku ulogu imaju roditelji, odgajitelji i općenito okolina u kojoj dijete odrasta. U sklopu navedenoga, u nastavku rada objašnjeni su glavni pojmovi koji su u razradi tematike međusobno povezani i predočeni u prikaz jednostavnih književnih oblika kao mogućnosti za poticaj dječje kreativnosti.

2. KNJIŽEVNOST

Znanost o književnosti usmjerena je trojako. Ima estetsku, povijesnu i morfologijsku zadaću, odnosno pokušava tumačiti književnost prema njezinoj ljepoti, smislu i ustroju. Iako su ove tri zadaće međusobno povezane tako da određuju književnost, svaka od navedenih zasebno funkcionira na vlastiti način. Kada se govori o početcima književnosti, može se reći da je ona do 18. stoljeća prvenstveno bila usmjerena estetski, međutim razvojem je došlo do zaključka da svojom teorijom književnost mora djelovati na osobu koja čita i tako imati utjecaj na njen život (Jolles, 2000).

Pojam književnosti se u najužem smislu riječi najčešće definira kao jezično dostignuće koje se razlikuje kako od svakidašnjeg uobičajenog govora, tako i od govora u svim ljudskim djelatnostima koja nemaju posebnu umjetničku svrhu. Književnost se, stoga, povezuje s ljudskom djelatnosti koja se naziva umjetnost i može se nazvati „umjetnost riječi“, čime se želi naglasiti kako je jezik glavni sastojak kreiranja književnog djela (Solar, 2005).

Jolles (2000) u svojoj knjizi *Jednostavni oblici* na vrlo jednostavan i zanimljiv način daje odgovor na pitanje kako se jezik oblikuje u određeni književni tekst. On kaže kako se najslikovitiji odgovor na ovo pitanje može pronaći u samoj ljudskoj radnoj zajednici. Kako bi se najslikovitije objasnila književnost kao proces, ona se može usporediti s čovjekom i njegovim radnim okruženjem. Kao i u radnom, proizvodnom procesu iz čovjekova okruženja, tako i kod razvoja književnog djela, postoje tri faze, a to su proizvodnja, stvaranje i tumačenje. U tom kontekstu govori se o tome da iz jezika nešto proizlazi (može se usporediti sa sjemenom iz kojeg nešto može niknuti) i kao takav on predstavlja proizvodnju. Osim što jezik proizvodi, on i stvara, na temelju njegova preuređenja može se proizvesti nova stvar. Jezik stvara ustroj (to se može usporediti s tim da je ono što je stvorio jezik jednako postojano kao i ono što je, pogledamo li ljudsku stvarnost, stvorio neki obrtnik). Nakon samog stvaralaštva, odnosno nakon proizvodnje i stvaranja, dolazi do tumačenja samog jezika i tu dolazi do kreiranja određenog mišljenja i spoznaje.

2.1. JEDNOSTAVNI KNJIŽEVNI OBLICI

Prije nego što se nabroje najčešći jednostavni književni oblici, potrebno je pojasniti kako su u kontekstu toga ukratko objašnjeni i neki pretknjiževni oblici umjetničkog izražavanja (predaja, legenda, mit itd.) koji su kasnije prisutni i u pisanoj književnosti. Potrebno je pojasniti kako jednostavni književni oblici, ponajviše ovaj prefiks jednostavni, dobivaju zato što su prethodili složenim književnim oblicima kakve danas najčešće koristimo u književnosti, ali to nikako ne znači da su oni uvijek prejednostavni i lako razumljivi (Jolles, 2000).

Jednostavne književne oblike se može shvatiti kao tekstove koji opisuju određenu životnu pojavu ili događaj. Njih definira čvrsta jezična organizacija i karakterističan odnos prema stvarnosti pa su prepoznatljivi kao zasebna cjelina, bilo u svakodnevnom govoru, bilo u književnom djelu. Jednostavni oblici su često sastavni dio nekih složenijih književnih oblika, a određuju ih tema, strukturne osobine, te stav prema životu koji u ovim djelima dolazi do izražaja (Solar, 2005).

Prema Jollesu (2000) neki od najvažnijih i najpoznatijih jednostavnih književnih oblika su legenda, predaja, mit, zagonetka, izreka, vic i bajka.

Legenda potječe iz zapadne kulture i najčešće se vezala uz kršćanske legende koje su se izgradile u katoličkoj crkvi. Prilikom tumačenja legende treba paziti da se istu ne shvati kao paradigmu, odnosno da se sliku koja se iz nje razvila, ne iskoristi na način da se legendu ocrta u sadašnjost. Razlog tome je činjenica da legenda u smislu književnih oblika ne počiva na povijesnim činjenicama, pa obično predstavlja neko čudo ili vrlinu. Legende su danas iznimno malo korištene, a čak postoji podatak da je ona svoju valjanost izgubila još u srednjem vijeku i da se danas koriste isključivo slični oblici. Stoga je legenda najčešće dio tradicije iz prijašnjih vremena (Jolles, 2000).

Predaja se može proučavati s aspekta povijesti kao dvojbena i nepovjerljiva (poput legende i drugih književnih oblika kao što su mit ili bajka). Predaja u smislu sposobnosti govora znači ono što se govori (priopćenje, iskaz) ili usmenim putem

prenosi nekome (prošireno izvješće o nečemu ili nekomu). Predaja se najčešće odnosi na nešto neodređeno, ali kada se ona odnosi na nešto što je uistinu bilo, tada prelazi u vijest. U novije vrijeme predaja također gubi na svojoj snazi, te se približava mitu i bajci, čime i ona s aspekta povijesti označava nešto nepovijesno (Jolles, 2000).

Mit je neovjerena priča koja je promijenjena prema predaji, pripovijesti, bajci ili priči. Može se definirati kao fantazijsko shvaćanje prirode i života, no iako je fantazijskog podrijetla, mit sadrži i svojevrsnu logiku i svjetonazor (Jolles, 2000).

Zagonetka se može predočiti kao suprotnost mitu. Oblik mita predstavlja neki odgovor, dok oblik zagonetke postavlja neko pitanje. Mit je odgovor u kojem je bilo sadržano pitanje, dok je zagonetka pitanje na koje se traži odgovor. U formi zagonetke ne postoji odnos prema svijetu. Zamišljena je kao postavljanje pitanja kojima se potiče na znanje, odnosno na odgonetanje. Vrlo je malen broj slučajeva u kojima se zagonetka proširuje i postaje pričom. Najčešća forma završava upravo na odgovoru zagonetke (Jolles, 2000).

Izreka se može poistovjetiti s poslovicom. Potječe iz narodne predaje, te je poučnog karaktera (Jolles, 2000).

Vic je jedan od jednostavnih oblika književnosti koji živi i u prošlosti, ali i u sadašnjosti. Njegovo vrednovanje je različito s obzirom na doba i mjesto gdje se prikazuje. Postoje razdoblja kada se vic uspoređuje s ostalim ozbiljnim umjetničkim oblicima, a postoje razdoblja kada se on uspoređuje samo s pučkom predajom. U tom kontekstu vic daje najbolju mogućnost da na šaljiv način nešto razjašnjava, a najčešće označava rasu, narod, skupinu i vrijeme iz kojih je svaki put potekao. U tom smislu vic ima svrhu razriješiti napetost u životu i mišljenju te osloboditi duh, a oblik koji tada on preuzima postaje šala (Jolles, 2000).

Bajka je književna vrsta koja ima prepoznatljiv način izražavanja koji obuhvaća tipičan početak i završetak, ponavljanja i varijacije istih motiva. U bajci se često isprepliću dva različita svijeta i to najčešće onaj čudesni s onim realnim, te se često nameću likovi koji se bore protiv dobra i zla. Psiholozi navode kako bajku nije potrebno posebno tumačiti djeci jer ona pomaže djetetu razviti svoja iskustva i

osjećaje. Zbog navedenoga puno bolji način za interpretaciju bajke je pripovijedanje te puštanje djetetu da samo stvori svoj doživljaj. Djeca vrlo dobro znaju da likovi poput vještica, čudovišta i životinja koje govore ne postoje, te znaju razlikovati stvarno od izmišljenoga (Visinko, 2009). Već se u 18. stoljeću spominju bajke koje u sebi sadrže likove poput zmajeva, govori se o čarobnim bajkama, bajkama s duhovima, o predajama i o anegdotama. Kao posebni književni oblik bajka dobiva na značaju onog trenutka kada su braća Grimm nazvala svoju zbirku *Dječjim i obiteljskim bajkama*. Najkristalniju sliku poimanja bajke postavlja Wieland još u 18. stoljeću kada kaže da je bajka umjetnički oblik u kojem se sjedinjuju dvije suprotne sklonosti ljudske naravi, a to su sklonost prema čudnovatom i sklonost prema istinitom i prirodnom. Bajku treba pričati na takav način da ima uvjerljivi značaj, odnosno da na slušatelja ostavi dojam poput stvarnog zbivanja (Jolles, 2000).

Kada se govori o jednostavnim književnim oblicima, može ih se spomenuti još mnogo, međutim oni se u današnjem svijetu više ne koriste te su se uklopili u neke druge jednostavne oblike i u kontekstu ovog rada nisu od velike važnosti (to su primjerice Kazus ili Memorabile). Oblik koji je zasigurno za ovaj rad vrlo bitno spomenuti te koji će se u nastavku rada koristiti su dječje priče.

Dječja priča se u književnosti upotrebljava kao naziv koji može zamijeniti sve ostale kratke prozne vrste. Osim dužine samog djela, dječju priču karakterizira i jednostavan stil pisanja koji je lako razumljiv i pristupačan djetetu uz korištenje djeci bliskih motiva. Ti motivi su najčešće motivi iz okoline dječjeg života i iako se u njima pojavljuje više likova, u priči je fokus na jedan događaj i jedan do dva lika koji su najčešće djeca. Osim djece, likovi u priči su često i životinje, biljke ili pak izmišljena bića i stvari koje oživljavaju (Visinko, 2009).

2.2. DJEČJA KNJIŽEVNOST

Postoje različite definicije dječje književnosti. Za nekoga pojam dječje književnosti predstavljaju knjige koje se nalaze na policama dječjih knjižnica i knjižara, dok za nekoga pojam dječje književnosti predstavlja skup knjiga pročitanih u djetinjstvu. Neki pak navode kako dječju književnost obuhvaća skup knjiga koje čitaju djeca i dok

nekima ona predstavlja zabavu, drugima predstavlja umjetnost. Iz navedenih stajališta može se primijetiti kako je proces definiranja dječje književnosti vrlo složen. Osim navedenoga, problem u definiranju predstavlja i definicija neukrotivosti književnosti, odnosno njezinog odudaranja od jednostavnih i strogo definiranih konačnih definicija. Upravo zbog različitih stajališta i pogleda na dječju književnost i prilikom navođenja odrednica i primjera, nailazi se na odstupanja, odnosno za svaku značajku lako je naći iznimku, dok je za svaki primjer lako naći protuprimjer. Primjerice, u literaturi se često navodi da su tekstovi dječje književnosti jednostavni, što oni najčešće u pravilu i jesu. Međutim, primjeri poput *Priča iz davnine* Ivane Brlić-Mažuranić ili Carrolovih romana o Alici pokazuju kako je opis dječje književnosti kao nečeg jednostavnog pojednostavljen i da je jednostavnost kontekstualna kategorija definicije kvalitete. Dječju se književnost također često definira kao književnost u kojoj se predstavljaju dječji likovi i junaci. No, postoje i primjeri poput *Limenog Bubnja* Güntera Grassa ili *Djetinjstva u Agramu godine 1902-03* Miroslava Krleže koji nemaju status dječje književnosti. Junaci u dječjim tekstovima nisu uvijek djeca te često to mogu biti životinje, predmeti ili čudnovata bića i stvorenja. Iako se prema nazivu očekuje da su čitatelji dječje književnosti djeca, to ne mora uvijek biti tako. Knjige poput *Malog princa*, *Priča iz davnina*, *Hobita* ili ciklusa romana o Harryju Potteru čitaju i odrasli, i što je još zanimljivije, čitanjem u različitoj dobi često različito doživljavaju i shvaćaju sadržaj i poruku knjige. U anglosaksonskom se kontekstu ove knjige može označiti kao književnost za sve uzraste - crossover literaturu (Hameršak i Zima, 2015).

U 19. stoljeću u hrvatskoj se književnosti pojavljuju definicije prvih pojmova (knjiga za omladinu, knjige ili spisi za mladež) koji se danas mogu smatrati prethodnicima današnjeg pojma dječje književnosti. U području koje obuhvaća dječja književnost, nalaze se najmanje dvije vrste knjiga koje možemo podijeliti na funkcionalne i nefunkcionalne. Funkcionalne knjige su one knjige koje imaju jasno definiranu utilitarnu funkciju kao što su, primjerice, udžbenici, dok su nefunkcionalne knjige one kojima se zadovoljava neutilitarne kulturne potrebe kao što su, primjerice, romani i upravo su oni i najčešći primjer dječje književnosti. Od samih se početaka akademskih istraživanja dječje književnosti naglašavalo kako to nije posebna vrsta književnosti ili žanr, nego kako dječja književnost predstavlja dio književnosti. No, ovaj je stav donekle nejasan i teško je strogo definirati kada je nešto dio nečega, a

kada prerasta u zasebnu vrstu. U prilog ovome govori i činjenica iz koje danas najčešće razumijevamo književnost, a koja kaže da iz perspektive književnosti kao komunikacijske ili simboličke prakse razlike gotovo i nema.

U američkoj i zapadnoj kulturi dječju se književnost najčešće grupira prema dobi čitatelja (do 3 godine, 3-6 godina, 6-9 godina itd.) ili prema formatu knjige (slikovnica, strip, roman itd.). Grupiranja velikog broja formata koja spadaju u dječju književnost, upravo suprotno definicijama, ipak navode dječju književnost kao poseban žanr u koji se ubraja više vrsta dječje književnosti. Različiti autori navode i različite oblike, ali najčešće su to basna, poezija, poučna priča, obiteljska priča, školska priča, fantastika, pustolovna priča, poezija (koja se dodatno može granati na podvrste). Možda najbolju klasifikaciju dječje književnosti predstavlja podjela na glavne i granične vrste dječje književnosti. U glavne vrste dječje književnosti tako bi se ubrajale priča, poezija, pripovijetka i roman, a granične bi bile basna, priča, pripovijetka, putopis, biografija, avanturistički roman, znanstveno-fantastični roman i roman o životinjama. Uz navedene oblike dječje književnosti, koji se često upotrebljavaju, mogu se navesti i igrokaz, strip, slikovnica, bajka i fantastična priča. Prve susrete djeteta s pisanom riječju i književnošću treba oblikovati na djeci zanimljiv i prilagođen način, pa je u najranijoj dobi djeteta tome prilagođena dječja poezija, pjesništvo i pjesma. Iako se njih češće veže uz pojam estetskog, djeci su vrlo zanimljivi jer su melodični, ritmični i ritmično se izgovaraju pa nisu monotoni i nezanimljivi (Hameršak i Zima, 2015).

Zbog svega navedenoga, jasno je vidljivo kako je teško odrediti strogu definiciju dječje književnosti. Među prvima je definiciju dječje književnosti postavio Milan Crnković (1980) koji je napisao da dječja književnost predstavlja posebni dio književnosti koja obuhvaća djela koja su po tematici i formi prilagođena dječjoj dobi (od 3. do 14. godina) a koja su ili ciljano namijenjena djeci, ili ih autori prvobitno nisu namijenili djeci, ali su tijekom vremena izgubili obilježja doba iz kojeg dolaze, te su tako postala prikladna za mlađu, odnosno dječju dob.

Za djecu vrtićke dobi, pa do polaska u školu, najprilagođenije su slikovnice, kratke priče ili bajke, no izbor ovisi o dobi i osobnosti svakog djeteta zasebno. Crnković (1980) u svojoj knjizi *Dječja književnost* nudi smjernice za korištenje dječje literature.

Za djecu najmlađe dobi korisnija je i najlakše razumljiva književnost koja je ilustrirana zato što je u njoj jezik pojednostavljen, rečenice su kratke i samim time one su primjerene dobi malih čitatelja. Priče za djecu trebaju razvijati zdrave navike jer ona kroz njih ulaze u svijet stvaralaštva, odnosa, obaveza i snalaženja u trenutnim situacijama. Kako bi djeca lakše shvatila pročitano, mlađoj djeci treba prilagoditi jezik dječje književnosti i to na način da on bude jednostavan, a ne dvosmislen, ironičan, metaforičan ili s velikim brojem tuđica ili stranih riječi što bi djeci moglo otežati shvaćanje same priče. Djeci od treće do četvrte godine najviše su prilagođene slikovnice s tekstom i kratke jednostavne priče, odnosno, poželjno je da tekst sastavljen u obliku stihova u rimi. U periodu od četvrte do sedme godine života smatra se da su djeci prilagođene bajke. Primjećuje se i to da interes za bajkama ranije slabi kod djece s manje izraženom maštom, nego kod one s bogatom maštom. U ovom periodu djeca se zanimaju i za poeziju, te pokazuju interes za priče koje su slične bajkama (dinamične priče nestvarnih događaja i likova, te sretnih završetaka).

Teško je odrediti jasnu granicu između dječje književnosti i književnosti uopće. To se možda najlakše može opisati s nekoliko teza koje nalaže Crnković (1980) u svojoj knjizi *Dječja književnost*. On navodi postojanje književnih djela koja djeca ne mogu s razumijevanjem čitati prije nego dosegnu određenu dob (oko četrnaeste godine). Također, postoje djela koja mogu čitati i odrasli i djeca, ali neka od njih više zanimaju djecu dok neka više zanimaju odrasle. Postoje starija književna djela koja autori nisu pisali za djecu, ali današnje generacije upoznaju ih već u ranoj dobi, a kada ih čitaju odrasli oni u njima nalaze čari djetinjstva. Također, postoje tekstovi, pogotovo u novijoj literaturi, u kojima su doživljaji svijeta i spoznaja o životu svjesno prilagođeni okruženju koje odgovara dječjoj dobi, dok odrasli teže za temeljitijim, dubljim, manje opreznim i manje ograničenim zalaženjem u jednake probleme. Uz sve navedeno, važno je naglasiti postojanje tematike zanimljive djeci koju traže u formi koja odgovara njihovoj dobi. Također, postoji tematika za koju djeca nemaju dovoljno životnog iskustva i tematika koja ih interesira, ali je dana u takvoj formi da je mogu shvatiti tek odrasli.

3. KREATIVNOST

Kreativnost predstavlja složen pojam koji zahtjeva mnogo više pozornosti od onoga što mu se pridaje. Tome u prilog govori i činjenica da danas postoji stotinjak definicija kreativnosti iz čega se može zaključiti koliko je ovaj pojam još uvijek u velikoj mjeri zagonetan. No, iako postoji veliki broj definicija kreativnosti, sve one u sebi sadrže dodirne točke. Jedna od odabranih definicija kreativnosti je ona Stjepana Ozimeca koji kreativnost definira kao stvaralaštvo kojim se stvara nešto novo, drugačije od dotadašnjeg i do tada nepoznato, te koje uključuje rješavanje problema na sebi svojstven način (Somolanji i Bognar, 2008).

Kroflin, Nola, Posilović i Supek (1987) u knjizi *Dijete i kreativnost* objašnjavaju kako kreativnost podjednako ovisi o količini poriva koju čovjek dobiva rođenjem i o vanjskim utjecajima pod kojima on raste i razvija se. U ovom kontekstu može se govoriti o tome kako je kreativnost u uskoj vezi s oblikovanjem crta karaktera, uključujući i temperament pojedinca, međutim, karakter je ipak mnogo više utjecaj vanjskog svijeta nego temperament u kojem prevladavaju urođene predispozicije. Upravo iz navedenih razloga, istraživanje kreativnosti je neiscrpna tema te je ono već dugi niz godina interesantno znanstvenicima diljem svijeta. Ta istraživanja ukazuju na to da je kreativnost složen proces koji ovisi kako o osobnom razvoju, tako i o vrsti djelatnosti u kojoj se ona mora očitovati. S ovog aspekta razlikuju se potencijalna i aktualna kreativnost. Potencijalna kreativnost je osobina koja je kod osobe prisutna u različitim stupnjevima, ali ona mora naići na povoljne uvjete kako bi se očitovala, dok je aktualna kreativnost spontana i neposredna te vezana uz igru te kao takva predstavlja spontanu djelatnost koja se nameće bez volje pojedinca.

lako se može zaključiti da postoje različiti stupnjevi kreativnosti od kreativnog razmišljanja i rješavanja problema pojedinca, do kreiranja nečeg potpuno novoga, najjasniji pregled stupnjeva kreativnosti dan je u knjizi *Dijete i kreativnost* gdje je definirano pet stupnjeva kreativnosti, a to su redom, od najniže prema najvišoj: ekspresivna, produktivna, inventivna, inovativna, te emergentna kreativnost. Pri promatranju ekspresivne kreativnosti promatraju se originalni pojedinci, tj. više se

pažnje pridodaje samoj osobnosti pojedinca nego kvaliteti originalnosti. Kod produktivne kreativnosti dolazi do već razvijene sposobnosti ili nadarenosti pod kontrolom pojedinca gdje smišljeno stvaranje dolazi više do izražaja nego originalnost. Inventivnu kreativnost odlikuje uočavanje novih odnosa na osnovu ranije stečenog iskustva dok kod inovativne kreativnosti dolazi do otkrića novih načina izražavanja ili stvaranja koje utječe na mnoge druge stvaraoce. Kreativnost najvišeg reda je emergentna kreativnost i ona odgovara otkriću sasvim novih principa fundamentalnog značenja (Kroflin et al., 1987).

3.1. ŠTO ČINI KREATIVNOST ?

Jedan od zanimljivijih načina opisa onoga što čini kreativnosti dala je Slunjski (2013) u svom priručniku *Kako djetetu pomoći da...bude uspješno i razvija samopouzdanje.* U sklopu njega je objašnjeno kako se kreativnost može promatrati kroz četiri „K“ koja su međusobno povezana i isprepletena. Ta četiri „K“ obuhvaćaju **K**reativnu osobu, **K**reativni proces, **K**reativni produkt i **K**reativno okruženje. Svaka se osoba ponekad pita koliko je kreativna i na koji način? Za razrješenje pitanja koliko je tko kreativan postoje razni testovi kreativnosti, među kojima je najpoznatiji Torranceov test kreativnosti. Razrješenje pitanja na koji način sam kreativan odnosi se na stil kojim kreativna osoba iskazuje svoju kreativnost. Za procjenu stila kreativnosti također postoje testovi a najpoznatiji su KAI (engl. Kirton AdaptionInnovation Inventory) i MBTI (engl. Myers-Briggs Type Indicator). Kreativna osoba tako oblikuje kreativni proces kojeg čini skup načina razmišljanja i djelovanja kada se osoba ponaša na kreativan način. Kreativnim procesom dolazi do nastanka kreativnog produkta čime on označava i krajnji rezultat kreativnosti, a to može biti neka pjesma, slika ili ideja koja može biti manje ili više upotrebljiva i inovativna. Okruženje je ono što kreativnog pojedinca okružuje. Tu spada i fizička i socijalna okolina pojedinca koja uvelike određuje način na koji će se (ili neće) kreativni proces događati i kako će se (ili neće) kreativni produkt razvijati.

Također, na kreativnost treba gledati kao na skup misaonih procesa, operacija, osobina ličnosti i kreativnih procesa, gdje u skladu s tim postoje dva oblika misaonih procesa, a to su konvergentno i divergentno mišljenje. Konvergentno mišljenje se

kreće u već određenim okvirima koje najčešće vodi do jednog točnog rješenja ili rezultata i često se koristi u testovima inteligencije. Divergentno mišljenje karakterizira kretanje u širokim okvirima koji najčešće vode do raznovrsnih odgovora i rješenja što omogućava osobi da upotrijebi i istakne svoju maštu i originalnost. Smatra se da upravo divergentno mišljenje prevladava kod djece predškolske dobi jer oni još nisu ograničeni disciplinom učenja (Kroflin et al., 1987).

Čudina-Obradović (1990) u svojoj knjizi *Nadarenost: razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje* navodi programe razvoja tehnika divergentnog mišljenja, a to su: oluja ideja, sinektika, prisilne transformacije, lateralno mišljenje i popis atributa. Oluja ideja se može definirati kao grupna tehnika za postizanje slobodne proizvodnje velikog broja ideja. Sinektikom se nastoji postići originalne ideje odstupanjem od uobičajenih navika pristupanju problemu. Ukoliko se pojedinca želi poticati na zamišljanje novih svojstava predmeta sistematskim provođenjem niza transformacija to se može napraviti tehnikom prisilne transformacije. Lateralno mišljenje dovodi do postizanja nečeg novog i originalnog u mišljenju tako da je osnovano na oslobađanju od dominantne ideje. Tehnika popis atributa nastoji konvergentnim procesima razmišljanja izazvati nastanak novih svojstava.

Za razvoj tehnika divergentnog mišljenja mogu se koristiti razne divergentne igre koje se mogu podijeliti na verbalne, vizualne, prostorne, zvukovne i logičke. Verbalne igre bi primjerice bile nastavljanje priče, stvaranje veza i izmjene riječi do bi vizualne primjerice bile dovršavanje crteža na način kako pojedinac osmisli. Prostorne igre podrazumijevaju upotrebu različitih predmeta (npr. stolac, čaša, olovka i slično) dok zvukovne podrazumijevaju različito izgovaranje glasa uz primjerice dodavanje različitih pokreta. Logičke igre su problemske priče, matematički te fizikalni zadaci (numerički, geometrijski) (Čudina-Obradović, 1990).

3.2. RAZVOJ KREATIVNOSTI KOD DJECE

U knjizi *Dosadno mi je-što da radim?* Čudina-Obradović (2001) u uvodnom dijelu ističe činjenicu da iako je potrebno poticati dječju kreativnost, ponekad je potrebno i procijeniti i pričekati pravi trenutak za takve poticaje. Treba pričekati da dijete počne

shvaćati zadatke i da samo dolazi do novih rješenja, da samo procjenjuje te postepeno zavoli i usvoji inovativno ponašanje. Djetetu je, dakle, potrebno ponuditi sadržaj te ga objasniti i zatim pričekati i vidjeti kako će reagirati. Kada se odgovarajući materijal upotrebljava na navedeni način, onda svaki zadatak i sadržaj zadatka može biti primjeren i prilagođen djeci različite dobi. Razvoj same kreativnosti također se temelji na interesu i motivaciji. Djetetu je važno pružiti motivaciju te ga zainteresirati, poticati i ohrabrivati u svakom njegovom koraku. Brojalice i stihovi najprimjereniji su za djecu predškolske dobi (Bilopavlović et al., 2001).

3.2.1. PREPOZNAVANJE KREATIVNOSTI KOD DJECE

U današnjim prilikama života postoje sretna i zdrava djeca, ali postoji i mnogo suprotnih primjera. Mnoga djeca su zanemarena i zapuštena i odgajaju se u teškim prilikama i susreću se s nizom neugodnih situacija u djetinjstvu. Prepušteni takvom načinu života, djeca često steknu premalo osnovnog povjerenja i premalo kreativan pristup životu. Ovaj efekt nepovoljnih uvjeta na razvoj ega u ranom djetinjstvu, uz omogućavanje povoljnih uvjeta, može se kasnije u životu i popraviti, međutim razvoj nekih osobina i funkcija koji je izostao u određenoj dobi često se više nikada ne može nadoknaditi. Spontanost je jedna od najstarijih osobina živog bića i često se upravo pojam spontanosti smatra preduvjetom za razvoj kreativnosti. Potrebno je naglasiti kako to ne znači nužno da je svaka spontana osoba istodobno i kreativna. Kada je spontanost smanjena, kreativnost ne dolazi do izražaja, a kada se spontanost oslobodi, kreativnost pronađe svoj put. Tijekom odgoja i socijalizacije dijete redovito gubi nešto od svoje spontanosti pa je u tom periodu potrebno biti izuzetno oprezan. Istraživanja pokazuju da je predškolsko dijete kreativnije nego školsko, a razlog tome leži u činjenici da je osim odgojnom pritisku u obitelji, dijete u školi izloženo i jakom pedagoškom utjecaju koji se ne može puno obazirati na individualne osobine i potrebe djeteta. Istraživanja također pokazuju da postoje neki načini odgoja djece koji također u velikoj mjeri mogu zarobiti spontanost djeteta, a to su, primjerice, prestrog i autoritativan odgoj koji izaziva velik strah, te odgoj koji dijete čini nesigurnim. Postoji i odgoj prisilno neurotičnog i fobičnog roditelja koji nesvjesno u odgoj unosi svoje opsesivne i fobične momente koji mogu sputavati sposobnost djeteta (Kroflin et al., 1987).

Prvi znaci kreativnosti mogu se prepoznati već promatranjem djeteta u njegovoj igri. Kreativna djeca u okolini u kojoj su neometana pokazuju svoju stvaralačku sposobnost. U ovakvim situacijama treba biti iznimno oprezan jer je često pogrešan korak upravo naglo uplitanje koje zna rezultirati sprječavanjem prvih znakova stvaralačke sposobnosti djeteta. Suprotno navedenome, ovakvoj djeci treba pristupiti na način da se nenametljivo potakne svaki njihov kreativni izraz. Iz navedenoga se vidi kako je, osim kreativnosti koju dijete dobiva rođenjem, ona uvelike ovisna i o okolini u kojoj dijete odrasta te zbog toga treba biti prilično oprezan. Kreativna djeca često se izdvajaju iz mase i lako ih je primijetiti (neke lakše, neke teže), no kod takve djece izuzetno je važno poticati dodatni razvoj njihovih mogućnosti. Kako bi se lakše prepoznalo kreativno dijete, u knjizi *Dijete i kreativnost* dano je osam smjernica po kojima se prepoznaje kreativnost kod djece (Kroflin et al., 1987), a to su: osjetljivost za probleme, sposobnost čuvanja stanja receptivnosti, pokretljivost u reakcijama na vanjske utiske i doživljaje, originalnost, sposobnost preoblikovanja i drugačije upotrebe predmeta drugačijeg ponašanja, sposobnost analize i apstrakcije, sinteza te koherentna organizacija. Osjetljivost za probleme predstavlja sposobnost, odnosno osjetljivost pojedinca da u ljudima i stvarima uočava posebnije crte i osobine, po kojima se te osobe bilo u lošijem ili pozitivnijem smislu odvajaju od drugih, sličnih osoba. Također, osoba pokazuje mogućnost uočavanja neobičnih odnosa i situacija i onda kada drugi ne uviđaju razliku. Sposobnost čuvanja stanja receptivnosti za utiske i ideje koji dolaze izvana očituje se u tome da ih osoba lako prima i lako na njih odgovara, održava brojne dodire s njima, posjeduje brojne asocijacije i mogućnosti odgovora. Pokretljivost u reakcijama na vanjske utiske i doživljaje kod osoba se prepoznaje u sposobnosti brze prilagodbe, u mijenjaju načina razmišljanja i ponašanja u skladu s time kako se mijenja i vanjska situacija. Originalnost se smatra najdragocjenijom osobinom kreativne osobe, a podrazumijeva sposobnost da osoba pronađe vlastiti odgovor na vanjske poticaje. Sposobnost preoblikovanja i drugačije upotrebe predmeta drugačijeg ponašanja podrazumijeva sposobnost osobe da za poznate materijale pronađe novu mogućnost upotrebe. Sposobnost analize i apstrakcije se kod osoba očitava na takav način da osoba jednu percepciju ili doživljaj raščlani u dijelove uz uočavanje neprimjetnih detalja. Prilikom sinteze, osoba pokazuje sposobnost povezivanja dijelova koji će onda dati novu cjelinu, smisao ili novi oblik predmetima ili mislima. Kod koherentne organizacije osoba je sposobna

dovesti u sklad svoje misli, osjetljivost i zamjećivanje s vlastitom ličnošću. Kada se gleda s umjetničkog stajališta, to se često odražava u činjenici da je osoba ekonomična u upotrebi materijala za izražavanje neke ideje, dok je kod djeteta to spontana mobilizacija raznih slojeva njegove motorike, osjećajnosti i načina izražavanja.

3.2.2. OČUVANJE I RAZVOJ KREATIVNOSTI

Čudina-Obradović (1990) navodi kako su za očuvanje i razvoj kreativnosti posebno važna tri zadatka na koje roditelj, odgojitelj i učitelj koji neposredno sudjeluju u očuvanju dječje kreativnosti moraju obratiti pozornost (ako se u njima zakaže, može se razviti opasnost da se kreativan pojedinac razvije kao nekreativan), a ti zadaci su: razvijanje kreativne mašte (4–6 godina), sprečavanje pada kreativnosti (7–11 godina) i njegovanje verbalne kreativnosti (adolescencija).

Također, prema Treffingerovom programu razvoja kreativnosti[1] postoje tri razine aktivnosti za njegovo poticanje, a to su (Čudina-Obradović, 1990): stjecanje osnovnih instrumenata mišljenja (tu spadaju instrumenti divergentnog i konvergentnog mišljenja), uvježbavanje instrumenata mišljenja na rješavanju problema općeg tipa (olimpijada uma, rješavanje futuroloških problema) i rješavanje realnih problema upotrebom vještina iz prethodno navedene dvije razine.

Svako dijete treba promatrati kao pojedinca. Tako promatrano dijete istražuje i pokušava razumjeti svijet oko sebe na svoj vlastiti, drugačiji način. Djetetu je potrebno omogućiti ugodno, zanimljivo i opušteno okruženje. Kako bi djeci mogli pružiti takvo okruženje, trebali bi sami proučavati poimanje kreativnosti. Kreativnost ne bi trebala biti nešto što se radi povremeno. Potrebno je težiti tome da kreativnost predstavlja rutinu i način na koji osoba živi, razmišlja te u konačnici potiče i svoje dijete. Kod kreativnosti ne postoje točni i netočni odgovori, nego postoje samo

[1] Treffinger ističe kako kreativna produktivnost dolazi iz međusobne interakcije četiri komponente, a to su: karakteristike, postupci, kontekst i rezultati. Karakteristike obuhvaćaju osobine koje potiču kreativnost. Postupci su različite strategije i tehnike koje pojedinac koristi za stvaranje, analizu i rješavanje problema te donošenje odluka i manipulaciju mislima. Kontekst obuhvaća kulturu, okolinu i situacijsku dinamiku a rezultati predstavljaju konačne rezultate i ideje koji nastaju čovjekovim djelovanjem.

mnoge mogućnosti od kojih se za neke možda još nije čulo prije nego ih je pojedinac kreirao. Svakako je potrebno imati na umu da su neka djeca kreativnija u određenim područjima, dok su neka druga kreativnija u nekim drugim područjima. Svako je dijete individualac za sebe i svako je dijete kreativno na svoj način te ga tako treba i promatrati. Djetetu je važno pokazati da se njegov napor i trud koji ulaže u svoj radi cijeni, te u sklopu kreativnoga procesa djetetu treba dopustiti da ono što ne uspije dovršiti može nastaviti kasnije. Kako bi dijete osjetilo da se cijeni i njega i njegov rad, napravljeni radovi se mogu spremati na određeno mjesto ili mapu te izlagati na pano ili zid u kući ili vrtiću. Način na koji se dijete osjeća u procesu dok nešto stvara, kako razmišlja, te kako svoja iskustva i doživljaje proživljava, često je puno važnije od krajnjeg rezultata koji je iz toga proizašao.

Na temelju iznesenih primjera može se izdvojiti nekoliko važnih načela. Kreativnost se ne razvija na brzinu, kreativnost ne poznaje točne i netočne odgovore, svako je dijete kreativno na svoj način, kreativnost djeteta možemo cijeniti na mnogo načina i proces je često važniji od rezultata (Slunjski, 2003).

4. EMOCIONALNI RAZVOJ DJECE VRTIĆKE DOBI

U sklopu poglavlja koje slijedi, naveden je kratki prikaz psihološkog razvoja djece vrtićke i predškolske dobi da bi se lakše razumjela važnosti čitanja i igre riječima u sklopu razvoja i poticanja kreativnosti kod djece. Također, djeca svoje emocije često izražavaju kroz kreativnost i igru pa je u nastavku poseban naglasak stavljen na pojašnjenje djetetovog emocionalnog razvoja.

U priručniku sa savjetima stručnjaka, psiholozi i odgojitelji naglašavaju kako tek rođeno dijete osjeća ugodu i neugodu koje se tek oko šestog mjeseca života formiraju i razvijaju u osnovne osjećaje (sreća, tuga, strah i ljutnja). Karakteristika djece predškolske dobi je da su njihove emocije jednostavne, spontane, česte, snažne i da ih djeca odmah izražavaju. Djeca emocije pokazuju otvoreno i ne znaju ih suzdržati, čime je omogućen lakši ulazak u njihov svijet. Ovakve karakteristike djetetovih emocija izrazito su važne i za prikaz i poticanje kreativnosti. Emocionalni razvoj djeteta je podosta određen temperamentom, međutim temperament je pod velikim utjecajem vanjskih faktora jer upravo okolina pomaže i uči dijete kako zadovoljiti razvojne potrebe i kontrolirati emocije. U tom kontekstu, tijekom svog razvoja dijete od odraslih uči emocionalnu pismenost i emocionalnu regulaciju. Emocionalna pismenost podrazumijeva prepoznavanje i imenovanje emocija, povezivanje emocija sa situacijom, opisivanje emocionalnog doživljaja, te razumijevanje emocija drugih. Emocionalna regulacija podrazumijeva načine na koje se djeca mogu sama umiriti, tehnike disanja, traženje pomoći i skretanje pozornosti. Iz navedenoga se vidi kako je okolina djeteta od iznimne važnosti u njegovom razvoju. U okolini, uz primjerice vrtić, obitelj je važan čimbenik u razvoju djeteta. Obitelj dijete uči i kontroli osjećaja. Uči ga da se neke emocije mogu prikriti ili da ponekad smanje intenzitet pokazivanja. Pri učenju djece na smanjenje intenziteta pokazivanja emocija treba biti oprezan jer se lako može razviti potpuno potiskivanje osjećaja. Roditelji teško prihvaćaju negativne emocije djece i prikrivaju ih na pogrešan način (primjerice: „Nemoj plakati idemo na sladoled“ ili negiranjem emocija: „Nemoj se bojati, nisi mala beba“). Djetetu treba pružiti iskustvo suočavanja s različitim emocijama i doživljajima, kako bi se dijete naučilo nositi i boriti s njima. Zbog toga je za zdrav emocionalni razvoj djeteta potrebno postojanje čvrste

emocionalne veze između odrasle osobe i djeteta, te odgojni stil koji podržava i potiče razvoj. Najčešće se smatra da je najprimjereniji tzv. autoritativni odgojni stil koji podrazumijeva emocionalno tople roditelje koji postavljaju jasne granice u kojem dijete zna što mu je dozvoljeno a što nije. Također, potrebno je postojanje skladnih obiteljskih odnosa, bezuvjetno prihvaćanje djeteta i iskrenost roditelja u izražavanju vlastitih emocija (Hubeny Lučev et al., n.d.).

Zaključiti se može da roditelji trebaju djecu poticati i podržavati prilikom izražavanja emocija kroz igru, razgovor i kreativne aktivnosti. U sklopu jednostavnih književnih oblika za isticanje emocije te poticanje kreativnosti, psihologica Hubeny-Lučev i skupina odgjatelja predlažu korištenje slikovnica Eve Janikovske *Kad si sretan*, Trace Moroney *Kad sam tužan*, *Kad sam ljut*, *Kad sam sretan*, *Kad me strah*, Simeona Marinkovića i Dejana Begovića *Osjećaji*, Jennifer Moore-Mallinos *Ako se izgubiš* i slično (Hubeny Lučev et al., n.d).

5. JEDNOSTAVNI KNJIŽEVNI OBLICI U POTICANJU DJEČJE KREATIVNOSTI

U sljedećem poglavlju prikazana je povezanost dječje književnosti s jednostavnim književnim oblicima koji se mogu koristiti od najranijeg djetinjstva do predškolske dobi. Prikazano je i kako jednostavni književni oblici utječu na razvoj i poticanje kreativnosti kod djece te koja je važnost čitanja djeci od najranije dobi.

5.1. VAŽNOST ČITANJA

Čitanje je jedno od osnovnih ljudskih prava, ono uz pisanje omogućava ravnopravno sudjelovanje u životu sa zajednicom te potiče mogućnost prosuđivanja, razmišljanja i odlučivanja. Upravo zbog toga u proces čitanja treba se uključiti i djetetova okolina: roditelji, obitelj, vrtić, škola i knjižnica. Odrasli čitanjem djeci trebaju iskazivati ljubav i pažnju. Oni proces čitanja djeci trebaju predočiti na edukativan i zabavan način jer čitanje utječe na razvoj dječje kognitivne i emocionalne sposobnosti, obogaćenje jezika te oblikovanje društvenog stajališta. Prema tome s obzirom na to u kojoj se razvojnoj dobi dijete nalazi, treba oblikovati i djetetovu motivaciju. Kod najmlađih će to biti slikovnice, a kod starije djece se već mogu koristiti i članci, stripovi te zanimljive knjige. Odrasle osobe koje čitaju ili pričaju djetetu, pomažu njegovom cjelokupnom razvoju: već u najranijoj dobi dijete se susreće s čitanjem putem percepcije sluha, a djeca koja čitaju imaju veći poticaj i motivaciju za izražavanje (kako pisano, tako i govorno). Nadalje, izgrađuju sustav vrijednosti za prepoznavanje kvalitetne književnosti, poprimaju etičke vrijednosti te razvijaju sposobnost pažnje i zaključivanja. Uz to obogaćuju i svoj emocionalni svijet, te razvijaju sposobnost kritičkog mišljenja i imaginacije. Uz sve navedeno, čitanje omogućava djetetu stjecanje znanja, informacija i bogaćenje rječnika, u njemu se potiče prepoznavanje i razumijevanje svojih i tuđih osjećaja, razumijevanje socijalnih odnosa, pravila ponašanja, pravde i nepravde, ljudskih i moralnih vrijednosti te načina rješavanje sukoba (Borovčak, 2015).

Težak i Čudina-Obradović (2005) u svojoj knjizi *Priče o dobru, priče o zlu* napominju kako se čitajući priče kod djece razvija moralnost. Djecu se, čitajući im priče, suočava s različitim sadržajima, situacijama i primjerima ponašanja. Iako djeca neće odmah pokazati naučeno, oni će zapamtiti to što su čuli ili pročitali i ukoliko to situacija bude zahtijevala, oni mogu primijeniti znanje koje su stekli. Jedna od najvećih prednosti čitanja ili pričanja priča je upravo to da se djeca upoznaju s nekim situacijama i prije nego li se s njima susretnu i iskuse ih na vlastitoj koži. U tu svrhu, priče djeci pomažu u oblikovanju moralnog ponašanja, usvajanju vrijednosti i rješavanju određenih problema. Za razvoj moralnog ponašanja potrebne su tri stvari: razvoj moralnog prosuđivanja, učenje ispravnih oblika ponašanja te samokontrola, odnosno vladanje samim sobom.

Kada se spominje čitanje, te dječja priča u kontekstu čitanja, nezaobilazno je spomenuti i pripovjedača te pripovijedanje. Pripovjedač bi bila osoba koja priča i interpretira određenu priču, dok je pripovijedanje proces kojim pripovjedač određenu priču interpretira slušateljima, odnosno, to je proces kojim se nizanjem motiva povezanih s vremenom i događajem u priči pripovijeda tijek događaja od početka do kraja priče. Važnost pripovjedača nije potrebno posebno naglašavati. On će svojim pripovijedanjem prenesti poruku koju je pisac htio prenijeti književnim djelom. O važnosti uloge pripovjedača govori i činjenica da neka književna djela počinju s opisom i natuknicama osobi koja će biti pripovjedač određenog djela (Solar, 2005).

Odgojitelji u vrtiću imaju ulogu pripovjedača kada djeci pripovijedaju određenu priču. Književne vrste koje se ubrajaju u jednostavne književne oblike uvjerljivije funkcioniraju kada ih se pripovijeda. Pripovijedanjem, priča se djeci interpretira na zanimljiviji način i tako učenje kroz čitanje i slušanje postaje dio igre. Pripovijedanjem priče se može izravno utjecati na razvoj jezičnih sposobnosti kod djece te se na taj način povećava njihov rječnik. Osim toga, djeca razvijaju osjetljivost za umjetničku riječ i time obogaćuju svoj emocionalni svijet. Također, mnogi odgojitelji ističu kako je pripovijedanje priča odgojno sredstvo te odličan način za poticanje kreativnosti, mašte i stvaralaštva kod djece (Visinko, 2009).

Postoji više načina pripovijedanja određene priče, a svaki pripovjedač ovisno o tematici priče treba odlučiti koji je pravi način za interpretaciju iste. Pripovijedanje može biti u prvom ili trećem licu, i dok izravno pripovijedanje u prvom licu sugerira subjektivnost, pripovijedanje u trećem licu sugerira objektivnost. U objektivnom pripovjedanju pripovjedač nastoji zadržati nepristran stav prema onome što priča, uz što se trudi da njegova osobnost i stavovi uopće ne dođu do izražaja. Kod subjektivnog pripovijedanja upravo suprotno, pripovjedač se poistovjećuje s nekim od likova u priči i komentira događaje gledajući ih sa svog stajališta. Razlika između pouzdanog i nepouzdanog pripovjedača također je vidljiva, odnosno pouzdani pripovjedač je onaj koji priču pripovijeda tako da daje naslutiti kako zna završetak priče, te i sam iznosi stavove o samim događanjima uz što ostavlja dojam da mu čitatelj vjeruje. Nepouzdan pripovjedač bi, suprotno tome, bila osoba koja priču pripovijeda na način na koji bi to mogla bilo koja osoba koja je trenutno slušatelj priče (Solar, 2005).

Vrtić kao odgojna ustanova i odgojitelji kao osobe koje odgajaju i čuvaju djecu u razvoju djeteta imaju posebnu ulogu, stoga njihovo pričanje priča za djecu ima izuzetnu važnost. Nakon što odgojitelj ispriča priču djeci, ne treba stati na samom završetku priče, nego je nakon ispričane priče potrebno započeti raspravu i razgovor s djetetom. Na kraju svake priče, prilikom rasprave o pročitanome, treba izvući poruku. Na taj način se može vidjeti jesu li djeca razumjela priču, a ako nisu, treba im pomoći u tome. Kroz knjige, posebice bajke, dijete se upoznaje i s lošom stranom ljudi i svijeta, ali ono također uviđa važnost i moć pobjeđivanja dobrog nad zlim. Također, postoje situacije kada se priča prenosi s koljena na koljeno već dugi niz godina, zbog čega se može očekivati da su se tijekom niza godina promijenile vrijednosti i da nisu sve vrline koje su tada vrijedile uobičajene i danas. Takvim se knjigama može prenijeti puno stereotipa, među kojima su najčešći oni o položaju muškaraca i žena u društvu (žena je domaćica, a muškarac je glava obitelji). Zbog iznesenih stereotipa ne treba prestati pričati takve priče djeci. Djecu treba upoznati sa situacijom kako je to bilo prije, te ih upozoriti na takve stvari i objasniti im kako je tijekom godina došlo do promjene u društvu i da su to neke od stvari koje su prije bile uobičajene, ali danas više nisu. Upravo razgovor s djecom i njihovo razumijevanje

može dovesti do smanjenja društvenih stereotipa te osvještenja društvenih vrijednosti koje se godinama mijenjaju (Težak i Čudina-Obradović, 2005).

5.2. KADA ZAPOČETI ČITATI DJECI?

Istraživanja pokazuju kako je period od rođenja djeteta pa do njegove treće godine vrlo važan za dugoročni razvoj jezika, pamćenja, emocija i socijalizacije. Već oko šesnaestog tjedna dijete je spremno za slušanje priča, a od šestog mjeseca ono je sposobno reagirati na intonaciju glasa. Najbolje razdoblje za početak čitanja knjiga tako je između sedmog i devetog mjeseca, a što ranije dijete dođe u dodir s čitanjem knjiga, kasnije će imati veći uspjeh u razvoju jezika i pismenosti (Tetkić, 2016).

Na razvoj vještina čitanja treba gledati kao na cjelovit pristup koji je temeljen na igri i koji ne stavlja naglasak na razvoj jedne izolirane vještine, već ono obuhvaća čitanje, govor i slušanje u svakodnevnim sadržajima odgojnog rada. Sustavno poučavanje čitanja počinje s početkom školovanja, no da bi to poučavanje bilo uspješno potrebno je prethodno razviti cijeli niz predčitačkih vještina. Pod pojmom rane pismenosti misli se na ono što djeca znaju o čitanju i pisanju prije nego što i oni sami počnu samostalno čitati i pisati. Istraživanja pokazuju da je razvoj vještina rane pismenosti direktno povezan s uspjehom u učenju i čitanju. Predčitačke vještine djece razvijaju se od njihova rođenja, ono započinje onog trenutka kada dijete sluša glas odraslog i izgovorene riječi povezuje s određenim značenjem. Čitanje ili prepričavanje literarnih dijela je od velike važnosti za razvoj dječjeg govora, ali i za razvoj mašte i stvaralaštva te se stoga može reći da je čitanje aktivnost s kojom treba početi od prvih dana djetetova života. Za uspješan razvoj čitalačkih navika i vještina potrebna je priprema koja započinje u trećoj godini djetetova života. Trogodišnja djeca počinju shvaćati da čitanje ima određeni cilj jer vide da su okružena osobama u svojoj okolini koja čitaju i komentiraju pročitano. Prilikom promatranja slikovnica, knjiga ili novina djeca uočavaju osobine jezika, oni vide slova u različitim kombinacijama (riječima) te opažaju riječi složene u redovima. U razvoju čitalačkih vještina nužno je voditi računa o postupnim fazama tijekom kojih konačno dolazi i do usvajanja sposobnosti čitanja. Prva faza je faza cjelovitog prepoznavanja riječi nakon čega slijede faza početne glasovne raščlambe, prevođenja slova u glas te na kraju faza složenog prevođenja u

glasovne jedinice. Iz navedenog se može zaključiti kako je prirodni redoslijed usvajanja vještina taj da djeca prvo steknu vještinu slušanja, zatim izražavanja, a nakon toga čitanja i pisanja (Borovčak, 2015 ; Tetkić,2016).

Da bi čitanje ostavilo što veći utjecaj na dijete, nije dovoljno samo da dijete pasivno sluša. Postoje dva stila čitanja koja se prepoznaju kao koristni, a to su opisni stil i stil orijentiran na učinak. Dok je opisni stil fokusiran na opisivanje slika tijekom čitanja i korisniji je za mlađu djecu koja imaju niži nivo vokabulara, stil orijentiran na učinak fokusira se na raspravu o značenju priče nakon završetka čitanja i bolji je za onu djecu koja imaju viši početni nivo vokabulara (Tetkić, 2016).

Hrvatsko društvo knjižničara u svojem priručniku navodi kako je prije čitanja bitno pronaći ugodno okruženje, te u sklopu toga navodi nekoliko smjernica (Stričević, 2006). U sklopu tih smjernica potrebno je isključiti sve što bi moglo ometati čitatelja i dijete tijekom čitanja, odnosno slušanja. Knjigu je potrebno držati ispred djeteta kako bi ju ono moglo dodirivati i dobro vidjeti. Dijete se može uključiti u čitanje tako da se s njim razgovara o slikama, ponavljaju se riječi koje mu se sviđaju, postavljaju mu se pitanja, daje mu se da lista stranice, itd. Kako bi dijete naučilo vezu između pisanog i govornog jezika, potrebno je tijekom čitanja djetetu pokazivati rukom riječi koje se čitaju. Osim veze između pisanog i govornog jezika, na ovaj način dijete također uči i pravila hrvatskog jezika. Ako dijete ne može razumijeti određene riječi, one se tijekom čitanja mogu i preskočiti, a kako bi doživljaj bio potpun, priču je potrebno čitati u cjelini te nakon čitanja razgovarati o njoj. Tijekom čitanja potrebno je čitati izražajno kako glas ne bi postao monoton, jer kod djeteta to može izazvati dosadu i monotoniju. Kako bi se navedeno izbjeglo, potrebno je čitati s izmjenama ritma i glasnoće, činiti stanke i dati djetetu dovoljno vremena da razumije ono što je prethodno čulo. Također je korisno potaknuti dijete da ono priča priču, a da ga ostali pozorno slušaju. Važno je birati knjige koje će se moći čitati zajedno s djetetom, a ako dijete pokaže interes, može se ponoviti čitanje već pročitane knjige.

5.3. PROJEKTI ZA POTICANJE ČITANJA

Mnoge države i zajednice uvidjele su važnost čitanja u razvoju djece. I u Hrvatskoj je pokrenuta nacionalna kampanja pod nazivom *Čitaj mi!* koja govori o poticanju čitanja na glas djeci od najranije dobi, odnosno njezina je zadaća informirati i educirati odgojitelje i roditelje u području ranog čitanja djeci i izbora kvalitetne literature za djecu. Kampanja je od 2004. godine pokrenuta već nekoliko puta, a u organizaciji je *Hrvatskog knjižničarskog društva, Komisije za knjižnične usluge i mladež, UNICEF-a, Hrvatskog pedijatrijskog društva, Hrvatskog čitateljskog društva, Hrvatske udruge istraživača dječje književnosti* te *Hrvatskog logopedskog društva*. Kampanja je pokrenuta u sklopu *Europske godine čitanja na glas*, a financijsku podršku pružilo je *Ministarstvo socijalne politike i mladih*, čiji je cilj upravo poticanje roditelja da s čitanjem na glas započnu od najranije djetetove dobi te da čitanje postane dio svakodnevnog druženja roditelja i djece, pri čemu će roditelji poticati djecu na odlazak u knjižnice. Rezultati kampanje vidljivi su u tome što je povećan broj djece učlanjene u knjižnice, kao što je i povećan broj posjeta roditelja s djecom knjižnicama u Hrvatskoj. U 470 održanih događanja sudjelovalo je preko 10 000 djece i roditelja, sudjelovalo je i preko 200 knjižnica u Hrvatskoj, prikupljeno je 600 slikovnica u akciji "Čitam, dam, sretan sam", a čitanje se provodilo na raznim mjestima kao što su parkovi, trgovi, knjižnice, škole, bolnice, ordinacije gdje su čitale vile, liječnici, učenici i pisci (Čitaj mi, 2018).

Postoje mnoge zemlje koje su uvidjele važnost čitanja pa od prvog dana rođenja djeteta. *Američka pedijatrijska akademija* savjetuje roditeljima da bez razmišljanja čitaju novorođenčadi. U Velikoj Britaniji i Skandinaviji svako dijete u okviru projekta koje podupire država ili lokalna zajednica već u rodilištu dobiva svoju prvu knjigu. Pri odlasku iz rodilišta roditelji također dobivaju iskaznicu dječje knjižnice s kojom će, kad se ondje jave, dobiti besplatnu knjigu za dijete i informacije o tome što sve knjižnice djeci i roditeljima nude i zašto je čitanje djetetu toliko bitno (Bukvić, 2016).

5.4. SLIKOVNICA

Nužno je da dijete i mnogo prije nego što samo bude spremno samostalno čitati i pisati dođe u kontakt s pismenošću. Slikovnica predstavlja prvi susret djeteta s književnošću i pisanom riječju. Detaljnije gledano, dijete prvu pisanu riječ vrlo vjerojatno najprije susreće na kutiji igračaka, odjevnom predmetu, natpisu na reklamama ili drugdje, no slikovnica je svejedno, ako ne prvi, onda uvjerljivo najbogatiji izvor pisane riječi s kojim se dijete susreće u ranom djetinjstvu. Slikovnica se može definirati kao knjiga za djecu koja se sastoji pretežno od slika ili samo od slika ili crteža, no zbog različitih oblika i materijala od kojih je napravljena, te zbog mogućnosti koje ju karakteriziraju, bolje ju je definirati kao prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djeci (Martinović i Stričević, 2011).

Slikovnica će dugo vremena djetetu predstavljati njegovu najdražu knjigu, no treba imati na umu da se djetetovim odrastanjem tijekom godina mijenjaju njegovi interesi, sposobnosti i znanja, pa samim time i slikovnicu treba prilagoditi djetetovoj dobi. S obzirom na to da se u slikovnicama nalazi veliki broj ilustracija, upravo odnos slika i teksta bit će važan kako dijete odrasta. Mlađoj su djeci potrebne slikovnice koje imaju veći broj slika te manju količinu teksta jer dijete tada tek upija informacije i uči gledajući ilustracije i povezujući ih s onim što vidi u okolini. Predškolskoj djeci su već zanimljivije slikovnice s više teksta i manje slika jer one tada služe isključivo kako bi obogatile ispričani doživljaj. Slikovnice koje sadrže određenu radnju dobro je čitati vrlo maloj djeci u prvoj godini života (dok dijete samo sluša glas odraslog), te krajem druge godine života kada dijete razumije jednostavnije radnje i problemske situacije. Za djecu koja se nalaze u drugoj polovici prve godine te u drugoj godini, predlažu se pojmovne slikovnice koje nemaju puno teksta, nego tek pokoji opis uz stihove koji opisuje ilustraciju. Često se čitanje u ovom periodu života svodi na pokazivanje slika, gdje dijete pokazuje prstom na određenu sliku nakon čega mu se ona objašnjava kako bi se imenovanjem te objašnjavanjem razvilo razmišljanje i osnova apstraktnog mišljenja. Dijete u drugoj godini već oponaša čitanje i tako pokazuje znak da je ponašanje odraslog prenijelo u svoju igru, čime ga je obogatilo i stvorilo temelj razvoja apstraktnog mišljenja. U trećoj i četvrtoj godini života slikovnice postaju složenije, u pričama se govori o životinjama, zbivanjima u okolini, životu ljudi i djece

te dolazi do jednostavnih zapleta koji su prepoznatljivi i bliski djetetu. U tom periodu dijete počinje razlikovati dobro od zla i počinje se zanimati za radnje koje prikazuju različite postupke u određenim situacijama. U predškolskoj dobi djecu zanimaju složenije priče o ljudima i prirodi bliskih i dalekih krajeva, basne i bajke. Iako su navedene smjernice o sadržaju slikovnica kroz dječju dob prikazane u dobnim granicama, njih se nikada ne može strogo definirati, a razlog tome je činjenica da o zainteresiranosti za sadržaj ovisi i bogatstvo iskustava koje dijete ima, a koje se ne odnosi samo na čitanje i pričanje, nego i na njegov svakodnevni život, posebice igru (Stričević, 2006).

U smjernicama projekta *Čitajmo im od najranije dobi* definirano je kako prepoznati kvalitetnu slikovnicu. Nju definira tekst koji treba biti prilagođen djetetovoj sposobnosti razumijevanja poruke koju prenosi, te treba biti zanimljiv, smislen i pisan jasnim i pravilnim jezikom kako bi djeci bio zanimljiviji i razumljiviji. Ilustracije u slikovnici trebaju biti skladnih boja i estetski realne kad pojašnjavaju pojmove, a maštovite kad obogaćuju doživljaj. Oprema slikovnica također je vrlo važna, ona treba biti čvrsta, otporna na kidanje, bez oštrih dijelova, a slova moraju biti jasna i dovoljno velika kako bi se lakše percipirala i čitala (Stričević, 2006).

Slikovnice kod djece razvijaju smisao za lijepo, ali također poboljšavaju pamćenje, razmišljanje i logičko zaključivanje. One kod djece potiču komunikaciju, učenje, stvaranje iskustva te ulazak djece u svijet odraslih. Gledano s navedenog aspekta, funkciju slikovnice može se opisati na više načina, a to su: informacijsko-odgojna funkcija, spoznajna funkcija, iskustvena funkcija, estetska funkcija, govorno jezična funkcija te zabavna funkcija. Informacijsko-odgojna funkcija omogućava djetetu razvijanje njegovog mišljenja, odnosno sposobnost analize, sinteze, usporedbe i zamjećivanja. Ova funkcija također pomaže djetetu razumjeti uzročne veze između stvari i pojava te doći do potrebnih informacija, kao i osvijestiti i riješiti probleme kojih ranije nije bilo svjesno i nije ih znalo izraziti. Spoznajnom funkcijom slikovnica djetetu kroz slikovni i tekstualni sadržaj, omogućuje provjeru njegovih spoznaja, kao i znanja o stvarima, odnosima i pojavama. Iskustvena funkcija bitna je zbog socijalizacije djeteta i oblikovanja djeteta kao punopravnog člana ljudske zajednice. Estetska funkcija kod djeteta izaziva i razvija različite emocije i doživljaje što djeluje na njegov intelektualni i emocionalni razvoj. Slikovnicom se također potiče i podupire razvoj

fonemske i fonološke sposobnosti djeteta, kao i djetetov morfološki i sintaktički razvoj. Upotrebom slikovnice dijete uči nove riječi i obogaćuje svoj vokabular i upoznaje karakteristike teksta, što se očituje u govorno jezičnoj funkciji slikovnice. Kod djece je također važna i zabavna funkcija slikovnice jer je vrlo važno da djetetu knjiga predstavlja nešto zabavno i da mu služi kao razbibriga, a ne da ju smatra obavezom. Inzistiranje na korištenju slikovnica kod djece može potaknuti osjećaj dosade, odbojnosti i nezadovoljstva, dok bezbrižno korištenje u igri djetetu pomaže učiti, te razvijati i dograđivati znanje i iskustva (Darmopil, 2017).

5.5. BAJKA

Još davne 1977. godine Bruno Bettelheim, američki dječji psiholog i psihoanalitičar u svojoj je knjizi *Smisao i značenje bajki* napisao kako bajka pojednostavljuje situacije i kako su likovi u njoj jasno definirani, a detalja gotovo da i nema. Za lakši prikaz osobina svi likovi su (proto)tipični (primjerice jedan brat je glup, drugi pametan, jedna je sestra vrlo sposobna i puna vrlina dok je druga zla i lijena, jedan roditelj je samo dobar, drugi samo loš). Bettelheim smatra da se bajke predočavaju na navedeni način jer je polarizacija prisutna u umu djeteta, pa stoga mora biti prisutna i u bajkama. Dijete predškolske dobi još uvijek nije razvilo spoznajne strukture koje bi omogućile istovremeno prisustvo i razumijevanje različitih, dobrih i loših osobina u jednoj osobi. Kroz likove se u bajci predstavljaju pojedine ljudske osobine, a dijete se u pravilu uvijek poistovjećuje s pozitivnim i dobrim likovima. Iako mnogi misle da je razlog tome što su ti likovi dobri, odnosno da djeca imaju urođenu sklonost za moralnost. Razlog leži u činjenici da pozitivni i dobri likovi na kraju priče uvijek pobjeđuju. Pojednostavljeni likovi i odnosi u bajkama djeluju poticajno na emocionalni razvoj djeteta čime omogućavaju djetetu da proživi trenutne osjećaje. Bajka postaje mjesto susreta djeteta s vlastitim osjećajima, kroz koje ono istovremeno uči o njima. U tom kontekstu, bajka predstavlja prostor u kojem se dijete susreće s ljudskim osobinama, onome što pripada njemu i ljudima koji ga okružuju, gdje uz identifikacije usvaja pozitivne vrijednosti i uči kako se nositi s postojanjem sasvim suprotnih osjećaja unutar samoga sebe. Bajke omogućavaju djeci da se poistovjete s junakom koji pobjeđuje, čime ona utječe pozitivno na psihosocijalni razvoj djeteta i kroz koje dijete uči da ona osoba koja je hrabra, uporna, strpljiva i koja ne odustaje, na kraju

uvijek pobjeđuje. Bajke su za djecu posebno inspirativne i potiču ih na maštanje i umjetničko stvaranje, te kod djeteta potiču razvoj mašte koja je preduvjet za razvoj kreativnosti. Građenje pozitivne mašte kod djeteta omogućava građenje privatnog radnog prostora u kojem dijete sanja svoje pobjede i na takav način stječe povjerenje u sebe i priprema se na aktivnosti u vanjskom svijetu (Marković, 2015).

Bajka djeci daje mogućnost poticanja mašte i spoznavanja različitih ljudskih vrijednosti i osobina. Ona može služiti kao poticaj za mnoge igre uz pomoć kojih se može razvijati kreativnost i maštu. Na taj način djeca mnogo uče i o sebi i o okolini koja ih okružuje. Djeca se tako mogu postaviti u tuđu perspektivu. Na taj način oblikuju različite poglede na život i razvijaju vještine kreativnog rješavanja raznih svakodnevnih socijalnih problema. Neke od najpoznatijih bajki svih vremena koje se mogu koristiti kao poticaj za različite aktivnosti, a koje se i danas čitaju i pričaju, objavila su braća Grimm 1812. godine u zbirci pod nazivom *Dječje i obiteljske priče*, (Marković, 2015).

6. IGRE ZA POTICANJE KREATIVNOSTI

U nastavku su prikazane igre za poticanje kreativnosti koje se temelje na jednostavnim književnim oblicima. Iako se kreativan rad u vrtiću odvija i potiče kroz razne aktivnosti (dramske igre, izgradnju i slaganje, likovno izražavanje, glazbeno izražavanje, plesno izražavanje, istraživanje prirode, sportske aktivnosti itd.) za značaj ovog rada u nastavku će se poseban naglasak staviti na razvoj kreativnosti kroz aktivnosti početnog pisanja i čitanja u sklopu kojih se koriste i jednostavni književni oblici.

S djecom se od najranijih dana mogu igrati igre riječima. Igre treba prilagoditi djeci od najmlađe dobi kada tek uče riječi do onih u predškolskoj dobi kada sama djeca već uče čitati te povezivati, razumjeti i kreativno nadopunjavati ono što im je pročitano ili prepričano.

Još sredinom dvadesetog stoljeća Joy Paul Guilford je naveo značajke kreativnog pojedinca. U pokušaju mjerenja sposobnosti koje leže u osnovi kreativnosti, ponudio je model divergentne produkcije u kojem posebno mjesto zauzimaju fluentnost i fleksibilnost, originalnost te elaboracija. Fluentnost i fleksibilnost podrazumijevaju prebrojavanje dobivenih rješenja i korištenih kategorija u prezentiranim rješenjima. Oni odgovori koji su rjeđi, u pravilu su i originalniji te takve odgovore daju kreativna djeca. Originalnost predstavlja stupanj različitosti odgovora pojedinca u odnosu na ostale odgovore. Kreativan pojedinac u pravilu daje drugačije i slikovitije rješenje od ostatka grupe koja je dobila jednak zadatak. Elaboracija predstavlja prebrojavanje broja detalja kojim se određeno rješenje opisuje. Kreativni pojedinac će češće dati kompleksniji odgovor, upotrebljavati humor i sl. (Milošević i Ristić, 2016).

U igrama koje počinju s pričama djeci se može pročitati kratka priča na temelju koje se onda raspravlja, a zatim djeca mogu osmisliti novu ili koristiti dijelove iste priče kako bi ju prikazala na nov i zanimljiviji način. U priručniku za razvijanje

kreativnosti *Dosadno mi je - što da radim* nabrojano je nekoliko primjera koja se mogu iskoristiti u igri (Bilopavlović et al., 2001):

- Premetanje riječi u rečenici – Npr. djeci se zada određena rečenica iz neke kratke priče i onda oni moraju premetanjem u što više načina istu tu rečenicu izgovoriti.

  Primjer rečenice prema (Bilopavlović et al., 2001):

  - „*U šumi se jež susreo s lisicom“* (djeca premještaju riječi iz rečenice na što više načina ali rečenica ne smije izgubiti smisao: „*Jež se u šumi susreo s lisicom“, „S lisicom se jež susreo u šumi“* itd.).

  Na temelju navedenih smjernica te prikazanog primjera osmišljeno je još nekoliko primjera:

  - U moru se djevojčica susrela s ribom (Djevojčica se u moru susrela s ribom, Riba se u moru susrela s djevojčicom itd.).

  - Danas sam na planinarenju vidio lisicu (Na planinarenju sam danas vidio lisicu, Lisicu sam danas vidio na planinarenju itd.)

- Riječju do priče - Uz pomoć ove igre može se razvijati dječje stvaralaštvo i kreativnost. U sklopu ove igre dobro je djetetu pročitati kratku priču, upoznati ga s osnovnim pojmovima, odnosno objasniti mu da priča mora imati neki početak, sredinu i kraj.

- Stvaranje završetka priče – Odgojitelj djeci ispriča priču koja nema završetak. To znači da će ona biti prekinuta u onom trenutku kada bude sadržavala problem. Nalazeći rješenje problema, dijete ili cijela grupa stvorit će rješenje i tako kreirati završetak priče.

  „Primjer priče: A ŠTO SAD ?

  Ljeto. Divan sunčan dan i plavetnilo mora. Pješčana plaža preplavljena kupačima. Kakva slika: suncobrani, ručnici, djeca u pijesku, kule od pijeska koje sunce brzo osuši i pretvara opet samo u običan pijesak, a ako to ne učini sunce, srušit će ih koja od šarenih lopti kojima se djeca dobacuju. Od svega toga ima nešto mnogo ljepše, zabavnije i izazovnije – staviti masku na lice, leći na luftić staviti cijev u usta, gnjurnuti glavu pod vodu i gledati koga sve ima i što se dolje pod morem događa. I nije mi trebalo dugo da napušem svoj luftić

i već ležim na njemu, puštajući da me vjetrić nosi i hladi me ugodno po leđima. Slike se nižu jedna za drugom i ne znaš koja je ljepša i ne znaš koja je bogatija bojama: jato sićušnih ribica s dvije velike među njima, velike i male žarkocrvene morske zvijezde, velike periske skrivene u morskim travama, na jednoj kamenoj stijeni ježinac, sve jedan do drugoga, prekrili kamen i obojili ga u crno, a one četiri ribe s prugama jesu li plave, žute ili zelene, ne možeš vidjeti, jer kao da mijenjaju boje, a ovi ježevi nisu crni srebrni su. Znam, takvi žive na dubini, Pa da, znam ja. I more je ovdje već tamnije, a i slika kroz staklo moje maske sve je mutnija. Pa to znači ... Hitro podignem glavu iz vode, ogledam se oko sebe i imam što vidjeti: moja plaža daleko, tako daleko da ne mogu ljude razaznati: svi se stopili u jedno. Svuda oko mene more; more, na moru luftić, na luftiću ja – promrzao i žedan. Oči mi velike, ali ne od dugog zurenja pod morem, nego od straha. Vjetar ne samo da gura moj luftić već navlači nebom tamne oblake. Sunca malo ima, malo nema. Natrag ne mogu, daleko je. A što je naprijed, desno, lijevo ? Što ću sad ?“ (Bilopavlović et al., 2001)

Na temelju navedenih smjernica, te prikazane priče, osmišljena je još jedna priča koja može služiti kao uvod u igru stvaranje završetka priče:

Primjer priče: Petra ima rođendan

Sutra je najposebniji dan ove godine. Moja najbolja prijateljica Petra ima rođendan. Pripremamo joj veliku zabavu kakvu još niste vidjeli.

Petra je moja najbolja prijateljica još od vrtića. Družimo se svaki dan. Susjede smo. Svaki dan smo odlazile zajedno u vrtić, pa sad i u školu. U vrtiću smo se uvijek zajedno družile, u školi zajedno sjedimo. Zajedno pišemo zadaće i učimo. Petra jako voli šarenilo boja, veselu glazbu i mirisno cvijeće. Također, jako voli more i velike morske valove. Uvijek uskače u njih. Možete li zamisliti kako je to smiješno? Zamislite ovo: Val dolazi, veći je od Petre, svi bježe iz mora, dižu ručnike da ih val ne smoči, a Petra svom snagom trči s vrha plaže i ulazi u more, baca se na val poput najjače osobe koju poznajete. I kada val prođe, iz mora izlazi Petra. Glasno se smije i cijela plaža joj plješće. Zaboravila sam vam reći da Petra ima dugačku kovrčavu crvenu kosu i smeđe pjegice na obrazima. Visoka je i mršava.

Sada kada sam vam predstavila prijateljicu Petru, ukratko Vam želim reći što smo sve pripremili za njezinu veliku rođendansku zabavu. Prije svega, pozvali smo sve naše prijatelje. Kupili smo mnogo balona, rođendanskih kapica, narukvica, ogrlica, različitih natpisa, prskalica, trubica, šarenih čaša i tanjurića, pa čak i dvije vrste salveta. No, sve to nije tako važno kao ovo: meni je Petra rekla da za svoju rođendansku proslavu želi „gumeni grad“ i ja sam to rekla njezinoj mami. Baš me zanima kako će sve to izgledati. Hoće li Petrina mama donijeti „gumeni grad“? Hoće li doći svi prijatelji koje smo pozvali? Koje igre ćemo igrati? Koji ples ćemo plesati?

- Igra riječ – rečenica – priča: Svaki igrač na početku igre kaže jednu ili više riječi (najmanje 10, a najviše 15 riječi). Na temelju tih riječi djeca smišljaju po jednu rečenicu i tako se nadopunjuju i osmišljavaju svoju priču. Npr. riječi mogu biti medo, zec, lovac, puška, prijateljstvo, rijeka, spilja, spas, sreća, bijeg. A na temelju tih riječi osmišljavaju se rečenice koje se međusobno nadopunjavaju jedna na drugu i kreiraju priču, evo primjera:
  *„Cijeli dan **medo** se veselo igrao u šumi i na kraju od silne igre ožednio.*
  *Došao je do **rijeke** da se napije vode.*
  *U taj čas je do njega dotrčao **zec** i rekao mu da se približava velika opasnost.*
  *Ta opasnost je bio **lovac** koji je dolazio prema šumi.„* (Bilopavlović et al., 2001)

  Na temelju iznesenih smjernica te primjera osmišljen je još jedan primjer za igranje iste igre:
  Npr. riječi koje se zadaju djeci mogu biti more, pijesak, prijateljstvo, dvorac...
  A na temelju tih riječi osmišljene rečenice koje kreiraju priču su:
  Cijelog jutra Petra se sama igrala u **pijesku.**
  Da bi igra bila zanimljivija falilo joj je još **prijatelja.**
  Ubrzo se skupila cijela družina koja je izgradila veliki **dvorac.**
  Gradeći **dvorac** zaprljali smo se u **pijesku.**
  Da se mama ne bi ljutila, skočili smo u **more** i sav pijesak se isprao.
- Rečenica po rečenica priča: Ova igra se igra na način da odrasli započnu priču jednim uvodom odnosno rečenicom, a na temelju tog uvoda djeca

osmišljavaju nastavak priče. Tu djeca moraju pažljivo slušati prethodnog igrača kako bi nastavila slijed priče što razvija njihovu maštu i kreativnost.
Primjeri rečenica:
„- Navečer, kada je i posljednji posjetitelj napustio Zoološki vrt, vrata ograde iza koje živi slon ostala su otvorena.
*- U sobi male Ane oživjele su noću, nekim čudom sve igračke poslagane na policama i spremljene u kutije.“ (*Bilopavlović et al., 2001)

Na temelju iznesenih smjernica te primjera osmišljeno je još nekoliko rečenica s kojima može započeti igra:
- Poslije rođendana moje prijateljice Petre, čarobnjak je oživio sve igračke koje je Petra dobila za rođendan.
- Mlađi brat noćas je ostavio papuče razbacane po sobi, jutros ih više nije bilo.

- Neobične situacije - Odrasla osoba započinje priču na način da djecu potiče na razmišljanje: Kako bi izgledao svijet kad bi sve bilo obrnuto? Može se pročitati i neka priča u kojoj se govori o obrnutom svijetu, a nakon ispričane priče djeci se postavlja pitanje kako bi izgledao svijet kada bi sve bilo obrnuto? Na temelju toga, Bilopavlović u svojoj knjizi *Dosadno mi je - što da radim* daje nekoliko primjera: „*Mogu se postaviti i pitanja što bi bilo kad bi umjesto čovjeka koji vodi psa na uzici vidjeli psa koji šeće čovjeka“, „Što bi bilo da dijete hrani mamu u hranilici“* itd.

  Na temelju iznesenih primjera te smjernica osmišljeno je još nekoliko upitnih rečenica s kojima se može započeti igra neobične situacije:
  - Što bi bilo kada bi morske životinje živjele na kopnu, a ljudi u moru?
  - Kako bi izgledalo da brod vozi cestom, a autobus morem?

U igrama sa zagonetkama autori postavljaju pitanja, pjevaju, igraju se riječima, potiču na razmišljanje i ostavljaju prostor za kreativno razmišljanje nakon igre. Zagonetke u stihovima djeci su posebno zanimljive, u tom kontekstu one su vrlo poučne jer pobuđuju njihovo razmišljanje, kao i kreativne odgovore. Iz priručnika *Dosadno mi je -što da radim* odabrano je nekoliko primjera:

- *„Dvanaest brojeva ima na licu*

a pod licem njihalicu.
Uvijek nam isto želi reći:
Da smo za sekundu stariji
I za minutu veći
*(odgovor - sat)“ (*Bilopavlović et al., 2001)

- *„Kokoš daje nešto bijelo,*
  okruglo je kad je cijelo.
  Kada pukne ovih dana,
  bit će pile il' kajgana.
  *(Odgovor - jaje)“ (*Bilopavlović et al., 2001)

Na temelju navedenih smjernica te iznesenih primjera osmišljeno je još nekoliko zagonetki koje mogu poslužiti u igri mozgalice:

- U njoj je tekućina razna,
  ne volimo kad je prazna.
  Kad iz nje popijemo,
  žeđ ne osjetimo.
  (boca)

- Po cesti se vozim,
  ponekad i jurim.
  Imam dva kotača,
  ali za iskusnog vozača.
  Veselim djecu svu,
  a ime mi počinjem slovom B.
  Pogodi tko sam. (bicikla)

- Skačem svakodnevno
  i djeca me vole definitivno.
  Okruglog sam oblika,
  I mogu biti šarolika.
  Sa mnom se dodaju,
  a ponekad i padaju.
  (lopta)

Igre potaknute bajkama mogu se organizirati tako da se kao uvod u igru pročita bajka nakon čega se kreiraju razne igre. Neki od primjera radionica i igara koje se odvijaju u sklopu centra za posjetitelje *Ivanina kuća bajke* mogu se prilagoditi i djeci vrtićke odnosno predškolske dobi, a neki od zanimljivijih primjera tako su (Ivanina kuća bajke, 2013):

- Najbolji ilustrator – Crtanje crteža na temelju pročitane bajke. Djeci je nakon pročitane priče potrebno zadati zadatak da nacrtaju najdraži lik iz pročitane bajke, da nacrtaju kako zamišljaju određeni lik iz bajke i sl. Ovakve igre također mogu obuhvaćati i upotrebu prirodnih materijala u izradi likovnog rada pa se tako primjerice djeci može pročitati *Šuma Striborova* nakon čega će oni od prirodnog materijala ilustrirati čudesnu šumu.
- Potraga za čarobnim predmetom – Igra se sastoji od rješavanja zadataka i otkrivanja te pronalaženja čarobnog predmeta koji je skriven, čime se potiče dječja snalažljivost i maštovitost.
- Ja sam…? - Svaki sudionik igre mora odabrati nasumice jednu od ponuđenih papirića na kojima se nalazi jedan od likova ili predmeta iz pročitane bajke. Papirić se pokaže ostatku grupe tako da to vide ostali sudionici, ali ne i dijete koje je izvuklo papirić. Zadatak djeteta je na temelju postavljanja pitanja ostalim sudionicima odgonetnuti o kojem se liku ili predmetu iz bajke radi. Igra također može ići i u obrnutom smjeru, odnosno, dijete koje izvlači papirić može pročitati koji lik ili predmet predstavlja te ostali postavljanjem pitanja moraju pogoditi o kojem se to liku ili predmetu radi.
- Kreirajmo svoju bajku - Sudionici igre zajedno osmišljavaju bajku tako da slučajnim odabirom unaprijed izabranih riječi slažu rečenice i tako postojeću bajku ispričaju na nov i drugačiji način.

U dječju književnost ubrajaju se i dječja poezija, pjesništvo i pjesma. U priručniku za razvijanje kreativnosti *Dosadno mi je - što da radim,* navedeno je nekoliko primjera (Bilopavlović et al., 2001):

- Dijete može napamet naučiti riječi i stihove neke pjesmice koja mu se sviđa, i zatim njih može naglas recitirati, pjevati ili prikazati kako ih upotrebljavati za kreiranje nove pjesmice;

- Potaknuti razmišljanje i raspravu kod djece kako bi se dobili odgovori na razna pitanja (primjerice kako pjesnik radi pjesmu, kako smišlja riječi, kako slikaju priče riječima...);
- Prikazati kako se mogu upotrijebiti dijelovi pjesmica kada se nekome nešto želi izreći (za rođendan, blagdane..);
- Iz riječi koje su se čule u pjesmici sastaviti nove duže riječi (*npr. „zadana riječ je LAV a od nje mogu nastati TomisLAV, LAVina“ (*Bilopavlović et al., 2001*).*
  Na temelju danih smjernica osmišljeno je još nekoliko primjera:
  - zadana riječ je PAS, a od nje mogu nastati oPASan, PAStir.
  - zadana riječ je SOK, a od nje mogu nastati SOKovnik, SOKol.
- Napraviti igru sakupljanja što više riječi istog ili sličnog značenja – diskutirati koje su riječi ljepše, zvučnije itd.
- Riječi zadanog pojma – Djeci se odredi jedan pojam uz koji oni moraju nabrojati što više riječi koje ih asociraju na navedeno. Neki od primjera su: „Pojmovi mogu biti lijepo, ružno, mekano, tvrdo, oblo, šiljasto. A odgovori djece na to su primjerice za pojam oblo: lopta, jaje, sunce, jabuka, kotač“ (Bilopavlović et al., 2001).
  Nakon danih smjernica osmišljeni su još neki od primjera:
  - Pojam može biti mokro, a odgovori djece mogu biti more, voda, kupanje.
  - Pojam može biti bijelo, a odgovor djece može biti oblak, brašno, ruža.
- Igra suprotnih pojmova – Djeci se zadaje određeni pojam na temelju kojeg oni moraju nabrojati suprotnost „*zada se riječ čisto očekuje odgovor prljavo, tvrdo – meko, radosno – tužno“* (Bilopavlović et al., 2001).
  Na temelju zadanih smjernica osmišljeno je još nekoliko primjera:
  - zada se riječ ravno, očekuje se riječ iskrivljeno;
  - zada se riječ oblačno, očekuje odgovor vedro.
- Riječi iste boje – djeci se kao zadatak definira jedna boja za koju se oni moraju dosjetiti čim je više riječi iste boje. „*npr. zeleno – grašak, trava, žaba“* (Bilopavlović et al., 2001).
  Na temelju navedenih smjernica osmišljeno je još nekoliko primjera:
  - Pojam plavo, a odgovor može biti more, nebo..
  - Pojam crveno, a odgovor može biti ruža, rajčica...

- Dodaj – Promijeni – potrebno je odabrati kratke riječi na temelju koje djeca moraju stvoriti novu riječ. Ovdje se djeci kao uvod može pročitati par pjesmi na navedenu temu. U primjeru priručnika *Dosadno mi je-što da radim* dan je sljedeći primjer: „*djeci se zada riječ VAN i na temelju nje mogu nastati riječi: taVAN, raVAN, iVAN, oVAN, laVANda...“* (Bilopavlović et al., 2001)
  Na temelju danih smjernica osmišljen je još jedan primjer:
  Djeci se zada riječ RAK i na temelju nje mogu nastati riječi: mRAK, kRAK, RAKeta...

7. ZAKLJUČAK

Dječja književnost predstavlja posebni dio književnosti koji obuhvaća djela koja su po tematici i formi prilagođena dječjoj dobi. Za djecu vrtićke dobi najprilagođenije su slikovnice, kratke priče ili bajke. Jednostavni književni oblici mogu biti poticajni za razvoj mišljenja, kreativnosti te cjelokupnog razvoja djeteta.

Kreativnost predstavlja složen pojam međutim njega se može definirati na način da kreativan pojedinac stvara nešto novo, drugačije od uobičajenoga te uključuje rješavanje problema na sebi tipičan način. Prvi znakovi kreativnosti mogu se prepoznati već promatranjem djeteta u njegovoj igri. Kreativna djeca u okolini u kojoj su neometana najviše pokazuju svoju stvaralačku sposobnost.

Kako je svako dijete individua za sebe, svakom djetetu na takav način treba i pristupiti. Ponekad postoji opasnost da se kreativan pojedinac razvije kao nekreativan pa je okolina djeteta zadužena za provođenje zadataka kako bi osigurali razvijanje kreativne mašte, sprječavanje pada kreativnosti te njegovanje verbalne kreativnosti.

Čitanje je jedno od osnovnih ljudskih prava i ono uz pisanje omogućava ravnopravno sudjelovanje u životu sa zajednicom te omogućuje mogućnost prosuđivanja, razmišljanja i odlučivanja. Upravo zbog navedenoga u sam proces čitanja treba se uključiti i okolina djeteta od roditelja i obitelji do vrtića, škola i knjižnica. Čitanje je također vještina koja služi za učenje i stjecanje novih znanja, stoga ne treba posebno naglašavati njezinu važnost u razvoju djeteta. Mnoge razvijene države svijeta uvidjele su važnost čitanja djeci od samog rođenja pa u sklopu svojih rodilišta i obrazovnih ustanova provode razne akcije za poticanje čitanja djeci od najmlađe dobi. Nužno je da dijete i mnogo prije nego što samo bude spremno samostalno čitati i pisati dođe u kontakt s pismom. Slikovnica najbolje može pomoći u tome jer ona predstavlja prvi susret djeteta s književnošću i pisanom riječju. Bajka koja predstavlja jedno od najdražih književnih oblika djeci daje mogućnost poticanja mašte i spoznavanja različitih ljudskih vrijednosti i osobina, gdje ona onda može služiti kao temelj za poticanje mnogih igara i razvoj kreativnosti i mašte kroz koju djeca mnogo uče i o sebi i o okolini koja ih okružuje. Kreativnost kod djece tako se može razvijati uz

pomoć brojalica, pjesama, priča, zagonetki, legendi i mitova koji služe kao podloga za poticanje igara u kojima djeca sudjelovanjem pokazuju, razvijaju i čuvaju svoju kreativnost.

LITERATURA

- Bilopavlović et al., (2001), *Dosadno mi je-što da radim,* priručnik za razvijanje dječje kreativnosti, IV dopunjeno izdanje, Zagreb: Školska knjiga.
- Borovčak, J. (2015), Poticanje čitanja kod djece predškolske dobi-na primjeru Narodne knjižnice Ksaver Šandor Gjalski Zabok, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet-odsjek informacijske i komunikacijske znanosti, dostupno na: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/5767/1/zavrsni_rad_borovcak_jana2.pdf [preuzeto: 05.05.2018]
- Bukvić, A. (2016), Velika važnost malih priča: Zašto moramo čitati djeci, Gradska knjižnica Rijeka, dostupno na: https://gkr.hr/Magazin/Teme/Velika-vaznost-malih-prica-Zasto-moramo-citati-djeci [preuzeto: 06.05.2018]
- Crnković, M. (1980.), *Dječja književnost*. Zagreb: Školska knjiga
- Čitaj mi, 2018, dostupno na: http://www.citajmi.info/naslovna/ [preuzeto 05.06.2018]
- Čudina-Obradović, M. (1990), *NADARENOST – razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje,* Zagreb: Školska knjiga.
- Darmopil, K. (2017), Uloga i važnost slikovnice u predškolskoj dobi, Sveulilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku-fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, dostupno na: https://zir.nsk.hr/islandora/object/foozos%3A507/datastream/PDF/view [preuzeto 07.05.2018.]
- Hameršak, M., Zima, D. (2015), *Uvod u dječju književnost,* Zagreb: Leykam Internatinal.
- Hubeny Lučev et al., (n.d.), Emocionalan razvoj predškolskog djeteta, Dječji vrtić Potočnica Zagreb – savjeti stručnjaka, dostupno na: http://www.vrtic-potocnica.zagreb.hr/UserDocsImages/dokumenti/Savjeti-stručnjaka.pdf [preuzeto: 01.05.2018]
- Jolles, A. (2000), *Jednostavni oblici*. Zagreb: Naklada Matice Hrvatske
- Kroflin et al., (1987), *Dijete i kreativnost,* Zagreb:Globus

  Marković, L. (2015), Zašto bi djeci trebali čitati bajke?, Centar Uspjeha, dostupno na: http://www.centaruspjeha.com/zasto-bi-djeca-trebala-slusati-bajke/ [preuzeto: 08.05.2018.]

- Martinović I.,Stričević, I. (2011), *Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu*, Libellarium: časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova, Vol.4 No.1 str 39-63.
- Milošević M., Ristić I., (2016), *Nov metodološki pristup studijama kreativnosti, In Medias Res: časopis filozofije medija*, Vol 5, br. 8, 2016. str 1237-1250.
- Radionice, 2013, Ivanina kuća bajke - multimedijalni i interaktivni centar za posjetitelje koji slavi bajke i svekoliko bajkovito stvaralaštvo, dostupno na: http://www.ivaninakucabajke.hr/hr/ [preuzeto: 08.06.2018] http://www.centaruspjeha.com/zasto-bi-djeca-trebala-slusati-bajke/ [preuzeto: 08.05.2018.]
- Slunjski, E. (2013), *Kako djetetu pomoći da...bude uspješno i razvija samopouzdanje*, priručnik za roditelje odgojitelje i učitelje, Zagreb: Element.
- Solar, M. (2005), *Teorija književnosti, Z*agreb: Školska knjiga.
- Somolanji I., Bognar L. (2008), *Kreativnost u osnovnoškolskim uvjetima*, Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, Vol.LIV No.19, str. 87-94
- Stričević, I. (2006), Projekt čitajmo im od najranije dobi, Hrvatsko knjižničarsko društvo Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež, dostupno na: https://www.hkdrustvo.hr/hr/projekti/citajmo_im_od_najranije_dobi [preuzeto: 05.05.2018]
- Tetkić, J. (2016), Važnost čitanja knjiga djeci predškolske dobi, Dječji vrtić Medenjak – Vinkovci, dostupno na: https://djecjivrticmedenjak.hr/2016/05/07/vaznost-citanja-knjiga-djeci-predskolske-dobi/ [preuzeto 05.05.2018]
- Težak, D., Čudina-Obradović, M. (2005). *Priče o dobru, priče o zlu*. priručnik za razvijanje moralnog prosuđivanja u djece, Zagreb: Školska knjiga.
- Visinko K. (2009), *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija,* Zagreb. Školska knjiga

SAŽETAK

Rad je strukturiran kroz sedam poglavlja i temelji se na prikazu jednostavnih književnih oblika u poticanju dječje kreativnosti. Uvod u tematiku rada napravljen je definiranjem pojma književnosti, jednostavnih književnih oblika i dječje književnosti općenito. U tom kontekstu prikazana je književnost kao umjetnost i znanost, kao i razlike između dječje književnosti i književnosti općenito uz što su nabrojani i jednostavni književni oblici koji će se kasnije kroz razradu tematike koristiti i vezati uz pojam kreativnosti. U nastavku je prikazan detaljan opis kreativnosti uz odgovor na pitanja kako prepoznati kreativnost i što čini kreativnost, te uz dane smjernice kako istu očuvati i dodatno razviti. Prije pregleda glavnog dijela rada, dan je osvrt na emocionalan razvoj djece vrtićke dobi zbog važnosti povezivanja psihološkog procesa koje dijete tada prolazi i utjecaja knjige na njegov razvoj i kreativnost. Cilj ovog rada je prikazati mogućnosti jednostavnih književnih oblika u poticanju dječje kreativnosti što je posebno prikazano u nastavku rada gdje je naglašena važnost čitanja uz koju je dan odgovor na pitanje kada treba početi čitati djeci, te su prikazani projekti koji potiču čitanje djeci od najranije dobi. Poseban osvrt u radu dan je na slikovnicu kao prvu knjigu s kojom se dijete susreće i koja ima iznimno važan utjecaj na djetetov razvoj, te na bajku kao jedan od najdražih jednostavnih književnih oblika s kojim se djeca susreću. Na kraju rada prikazane su razne igre za poticanje kreativnosti koje se baziraju ili na igri s riječima gdje se ukazuje na važnost riječi kao nečega što se koristi za kreiranje pisanih djela, ili se igraju uz pomoć korištenja jednostavnih književnih oblika kao uvoda u daljnju igru gdje se za razvoj kreativnosti kroz aktivnosti početnog pisanja i čitanja koriste upravo jednostavni književni oblici.

Ključne riječi: jednostavni književni oblici, kreativnost, djeca.

SUMMARY

The composition is structured into 7 chapters and it is made for the purpose of the undergraduate thesis at the Faculty of Educational Sciences in Pula based on simple literary forms for encouraging children's creativity. Thesis introduction is defining the term of literature, simple literature forms and children creativity in generally. Within that context, literature is shown as an art and science and also the difference between children literature and literature in generally is shown with the list of simple literature forms which are later used in the thesis and linked to the term of creativity. Furthermore the detailed description of creativity is shown with the answer on the questions how to recognize creativity? What makes creativity? How to preserve and further develop it? Before reviewing the main part of the thesis, the review of the emotional development of kindergarten children is presented, because of the importance of connecting the psychological process of the children at that age and influences that the book has on its development and creativity. The main goal of this thesis is to show the possibility of simple literature in encouraging children creativity. The importance of reading is emphasized and the answer on the question when to start reading to the children is given and the projects which are encouraging reading to the children at the earliest age are described. A special review of the work is given to the picture book as the first book that the child meets and which has an extremely important impact on the child's development, and also the fairy-tale as one of the favourite simple literary forms that children encounter.

At the end of the thesis, there are various creative-inspired games that are based on game with words that point to the importance of the word as something used to create a book, or are played by using simple literary forms as an introduction to a further game where simplified literary forms are used to develop creativity through the activities of initial writing and reading.

Key words: simple literature forms, creativity, children